

“Nooit gedacht dat mama dit nog kon”

Herscheldingen vijf tentoonstellingen & veilingen in Vlaamse musea

> pagina 26

Rudy Morren

Survivor dankzij een sterk sociaal netwerk

> pagina 6

Jan De Lepeleire

Niet genezen, wel behandelen

> pagina 15

Op reis!

Volg je reiskriebels, ook bij dementie

> pagina 38

De vrouw kijkt lang naar de verfpotjes.

Ze zegt niets.

Dat hoeft ook niet.

Voor haar staat een doek waarop straks een stukje van een Vlaams meesterwerk zal verschijnen. Rond haar zitten een begeleider, een vrijwilliger en haar dochter. Ze wachten. Niet ongeduldig. Gewoon samen.

Roos Pintens schuift voorzichtig een potje oranje naar voren.

Een kleine hoofdbeweging.

Nee.

Blauw dan?

Opnieuw nee.

Pas wanneer het donkergroen verschijnt, gebeurt er iets. De vrouw glimlacht bijna onmerkbaar. Haar hand reikt naar de verf.

“Dat is het.”

Ze spreekt geen woorden.

Maar iedereen begrijpt haar.

“Ze leefde al heel ver in haar dementie”, vertelt Pintens. “Praten ging nauwelijks nog. Maar over die kleur liet ze geen enkele twijfel. Dat moment heeft mijn kijk op dementie voorgoed veranderd. Want wie bepaalt eigenlijk wat iemand met dementie nog kan?”

HERSCHILDERINGEN, KUNST ALS VENSTER
NAAR HERINNERING EN VERBINDING

“Nooit gedacht dat mama dit nog kon”

Het penseel maakt iets wakker. In ateliers, woonzorgcentra en binnenkort ook in Vlaamse musea bewijst Herschilderingen dat creativiteit niet ophoudt waar het geheugen hapert. Het kunstproject herschildert niet alleen meesterwerken, maar ook onze blik op dementie.

Het verhaal dat begeleider Roos Pintens ooit zo trof is een klein moment. De keuze voor een kleur. Maar het vat het kunstproject *Herschilderingen* treffend samen. Het is belangrijk om bij dementie niet steeds uit te gaan van verlies, wel van mogelijkheden. Spreek mensen op hun talent. Niet op hun diagnose, want achter de dementie schuilt nog altijd iemand die wil voelen, creëren en verbinden.

Van hart naar hart

Het project *Herschilteringen* ontstond lang voordat het zijn weg vond naar Vlaamse musea. Roos Pintens werkte met mensen met dementie in een woonzorgcentrum. Ze voelde dat gesprekken vaak vastliepen. Ze zocht een andere ingang. “Ik wilde contact maken van mijn hart naar hun hart,” zegt ze. “Niet via het denken, maar via het voelen. Muziek kan dat doen. Geuren ook. En ik dacht: misschien kan beeldende kunst dat ook.”

Die gedachte liet haar niet meer los. Ze zocht een kunstenaar die dezelfde overtuiging deelde. Dat bleek minder eenvoudig dan gedacht. Tot ze in een magazine van UNIZO een reportage las over een jonge kunstenares die een heel toegankelijk ateliercafé had opgericht. “Er stond geen telefoonnummer bij, geen e-mailadres. Ik heb echt moeten zoeken. Maar ik wist: wij horen bij elkaar.”

Die kunstenares was Nena Shaw. “We hebben één koffie gedronken,” glimlacht Shaw. “En eigenlijk was het onmiddellijk duidelijk. Roos kende dementie. Ik kende kunst. Dat klikte meteen.”

Wat begon als een kleinschalig experiment groeide stap voor stap uit tot *Herschilteringen*, een kunstproject waaraan vandaag honderden mensen met dementie uit tientallen woonzorgcentra in Vlaanderen deelnemen.

Weer helemaal aanwezig

Opvallend is dat beide vrouwen één woord zorgvuldig vermijden. Therapie. “We spreken liever over co-creatie,” zegt Nena Shaw. “Tijdens de workshops hebben we het ook nooit over patiënten. We werken met mensen. We kijken voorbij de dementie.”

Ook Roos maakt bewust dat onderscheid. “Therapie vertrekt vanuit de aanname dat iets

opgelost moet worden. Maar mensen met dementie zijn geen probleem dat opgelost moet worden. We willen samen iets maken. Dat daar een therapeutisch effect van uitgaat, geloof ik absoluut. Maar dat is niet onze betrachting.”

Dat verschil lijkt klein, maar bepaalt de hele sfeer van het atelier. Niemand wordt beoordeeld. Niemand hoeft iets te presteren. Er is alleen de uitnodiging om samen iets nieuws te laten ontstaan. Soms gebeurt dat met een penseel. Soms met een sponsje of een wattenstokje. Alles hangt af van wat iemand op dat moment aankan.

“Je ziet mensen vaak wat apathisch binnenkomen,” vertelt Roos. “Dat witte doek kan zelfs wat angst oproepen. Maar langzaam zie je iets veranderen. Eerst kiezen ze een kleur. Dan

“We willen geen probleem oplossen. We willen samen iets maken”

Roos Pintens

zetten ze een eerste toets. Daarna volgt de volgende. En plots zie je iemand weer helemaal aanwezig worden. Alsof hij uit zijn eigen wereld terugkeert naar de onze.”

Kunst als alternatieve taal

Voor Nena Shaw is dat de kracht van beeldend creëren. “Waar de vertrouwde omgangstaal soms tekortschiet, biedt kunst een alternatieve taal om te connecteren. Met elkaar, en met ervaringen uit het verleden.”

Tijdens de eerste ateliers vroeg ze deelnemers een voorwerp mee te brengen dat iets voor hen betekende. Een foto. Een teddybeer. Een muziekinstrument. “Zo'n voorwerp opent meteen verhalen,” vertelt ze. “Soms zijn het herinneringen die iemand al jaren niet meer had opgerakeld. Maar het helpt vooral om het speelse en creatieve opnieuw wakker te maken.”

Dat creatieve blijkt veel minder afhankelijk van het geheugen dan veel mensen denken. “Creativiteit blijft verrassend lang aanwezig,” zegt Shaw. “Je ziet mensen keuzes maken, kleuren combineren, reageren op vormen. Er gebeurt veel meer dan we vaak vermoeden.”

Familie verandert

Ook opvallend is wat er gebeurt met de familie. “Veel naasten vragen zich onzeker af, wat kan ik eigenlijk nog samendoen met ons vader, ons moeder, mijn partner? Die vraag hoor ik voortdurend,” zegt Roos.

Daarom betreft ze zo graag de familie. Want tijdens het schilderen verdwijnt die spanning. Je hoeft niets te onthouden. Niemand moet een gesprek gaande houden. Er is alleen het gezamenlijke maken. Nena merkt hetzelfde. “Die stress valt weg. Familieleden zijn vaak bang om iets verkeerd te zeggen of verkeerd te doen. Ineens is dat allemaal niet belangrijk meer. Ze zijn gewoon samen bezig.”

“En nadien zie ik familieleden naar huis gaan met een filmpje op hun smartphone,” vertelt Roos, “dat ze direct willen delen. Omdat ze iets hebben gezien wat ze al zo lang niet meer hadden gezien. Een glimlach. Enthousiasme. Trots.”

Daarmee verandert ook hun blik op dementie. “Mensen vertrekken vaak vanuit alles wat niet meer lukt,” zegt Roos. “En ineens ontdekken ze: amai, ik had nooit gedacht dat mama dit nog kon.”

Dat is allicht de grootste winst van *Herschilteringen*. Niet het schilderij. Maar de ontmoeting. De verbinding.

Roos herinnert zich ook de woorden van een collega. “Ze zei: terwijl het schilderij groeide, zagen we ook onze mensen groeien. Eerst aarzelend. Dan nieuwsgierig. Uiteindelijk straalden ze van trots. Toen dacht ik: ja, dit is precies waarom we dit doen.”

Midden in het leven

Het project Herschilderingen eindigt niet in het woonzorgcentrum. De schilderijen krijgen een plaats in Vlaamse musea. Voor veel deelnemers is alleen die reis al bijzonder. “Dat maakt ontzettend veel indruk op ze,” vertelt Roos. “Naar een museum rijden, daar aankomen, je eigen werk zien hangen... Dat doet iets met mensen.”

Ook voor bezoekers verandert de betekenis van kunst. “We hopen dat mensen in het museum verder kijken dan het schilderij,” zegt Nena Shaw. “Dat ze nieuwsgierig worden naar het verhaal erachter. Dat ze anders gaan kijken naar mensen met dementie.”

Tijdens een vorige veiling in het Rubenshuis stond plots een deelneemster recht. Ze begon lekker te dansen terwijl een Antwerpse muziekgroep speelde. Zonder aankondiging. Zonder schroom. “Dat is wat we willen,” zegt Shaw. “Plaats mensen met dementie eens in een andere context. Niet altijd in de zetel van het woonzorgcentrum. Maar midden tussen andere mensen. Midden in het leven. We onderschatten nog te vaak hoeveel deugd dat doet.”

En dat hoeft niet via kunst te zijn. Ga samen wandelen. Luister naar muziek. Kijk naar sport. Maak iets mee. Mensen blijven verlangen naar schoonheid, ontmoeting en verwondering.”

Unieke waarde

Wie tijdens de veiling een *Herschildering* koopt, koopt volgens beide vrouwen veel meer dan een kunstwerk. “Dat schilderij draagt het hele verhaal met zich mee,” zegt Roos. “De deelnemer. De familie. De begeleiders. De kunstenaar. Het museum. Alles zit erin. Je koopt een uniek werk met een unieke waarde.”

Ook Nena ziet dat zo. “Natuurlijk hopen we dat mensen geraakt worden door het schilderij.

“Creativiteit blijft verrassend lang aanwezig”

Nena Shaw

Maar misschien nog belangrijker is dat ze geraakt worden door de mensen achter het schilderij.”

Beeld van dementie

Dementie wordt vaak beschreven als een langzaam afscheid. *Herschilderingen* kiest bewust een ander perspectief. “Ja, er is verlies,” zegt Roos. “Dat moeten we niet ontkennen. Maar we verliezen niet wie we werkelijk zijn.”

Nena knikt. “Positiviteit en creativiteit zijn ontzettend belangrijk. Plaats mensen met dementie eens in een andere context. Ga samen naar een museum. Schilder samen. Maak plezier. Het versterkt alleen maar je band.”

Hun boodschap is eenvoudig. Vraag niet wat iemand allemaal kwijt is. Maar blijf nieuwsgierig naar wat er vandaag nog mogelijk is. Daar gaat *Herschilderingen* over. Het herschildert niet alleen Vlaamse meesterwerken. Het herschildert ook ons beeld van dementie.

“We hopen dat mensen in het museum verder kijken dan het schilderij,” zegt artistiek coördinator Nena Shaw.

Axel Daeseleire

Goesting verdwijnt niet door dementie

Dat acteur, televisiemaker en kunstenaar Axel Daeseleire peter werd van Herschilderingen, hoeft niet te verbazen. Kunst, creativiteit en menselijkheid lopen als een rode draad door zijn leven.

“Ik gebruik liever het woord *goesting* dan *passie*,” zegt hij. “Jacques Brel zei ooit: ‘Talent, dat is *goesting*.’ Dat draag ik al jaren mee.”

De *goesting* om iets te scheppen. Iets dat je raakt. Waarin alles samenkomt. Ook bij mensen met dementie blijft die *goesting* bestaan, vindt hij. “Je hoeft niet perfect te schilderen en al zeker niet perfect te kopiëren. Kunst begint waar nabootsing eindigt. Je mag iets van jezelf toevoegen. Dat is precies wat *Herschilderingen* toont.”

Als beeldend kunstenaar begon Axel Daeseleire ooit met bestaande schilderijen uit de kringloopwinkel te overschilderen. Niet om ze uit te wissen. Door één fragment ongemoeid te laten kreeg dat ineens extra betekenis en voegde hij een nieuwe dimensie toe.

“Talent, dat is goesting, zei Brel”

Axel Daeseleire

Zeventien keer

Daeseleire weet uit eigen ervaring hoe ingrijpend dementie is. Zijn moeder leeft met dementie en ook tijdens televisieopnames kwam hij er mee in contact. “Met mijn moeder voer ik soms zeventien keer hetzelfde gesprek. Dan probeer ik er gewoon zeventien verschillende versies van te maken.”

Hij herinnert zich nog levendig Urbain, een bewoner met jongdementie in een gespecialiseerd centrum in Brugge, die hij tijdens de draaien van *Axel gaat binnen* hielp bij het ontbijt. “Een heel zachte man. Ik mocht hem helpen eten. Eenvoudige handelingen

lukten hem niet meer. Eigenlijk was dat telkens een heel rustig en mooi moment. Toen dacht ik: als ik ooit in die situatie terechtkom, hoop ik dat er ook iemand is die mij met eenzelfde menselijkheid helpt. Gewoon iets doen voor een ander. Zonder iets terug te verwachten. Onbaatzuchtig zijn. Dat vind ik ontzettend belangrijk.”

Waarom hij zonder aarzelen peter werd? “Omdat in *Herschilderingen* alles samenkomt: kunst, verwondering, ontmoeting en menselijkheid.”

< Axel Daeseleire: “In *Herschilderingen* komt alles samen: kunst, verwondering, ontmoeting en menselijkheid.”

< Sfeerbeelden uit
 een workshop van
 Herschilderingen in
 woonzorgcentrum De
 Pelikaan in Deurne.

Herschilderingen

Driehonderd mensen met dementie uit veertig woon-
 zorgcentra in Vlaanderen namen afgelopen zomer
 deel aan het inclusieve kunstproject *Herschilderingen*.
 Samen met familie of vrienden en begeleid door een
 kunstenaar herschilderden of interpreteerden ze een
 kunstwerk, opgedragen door een toonaangevend
 Vlaams museum. Zo creëerden de deelnemers 'nieuwe
 herinneringen' aan ons gedeeld Vlaams erfgoed.

Kom kijken, laat je raken

Van 12 tot 18 september zijn de *Herschilderingen* te
 bewonderen in vijf Vlaamse musea. Op 19 september
 worden de werken geveild ten voordele van de werking
 van Alzheimer Liga Vlaanderen.

Misschien ga je naar huis met een uniek kunstwerk.
 Nog waardevoller is wat je meeneemt aan inzicht.

Want Herschilderingen laat zien dat dementie niet
 alleen een verhaal van verlies is. Achter elke penseel-
 streek schuilt een mens die blijft voelen, creëren en
 verbinden.

Tentoonstellingen | 12-18 september 2026

Veilingen | 19 september 2026

Abby Kortrijk
 Museum voor Schone Kunsten Gent
 Rubenshuis Antwerpen
 Kasteel van Gaasbeek
 Bruegelmuseum in Peer

Herschilderingen door
 Woon en Zorg Heilig Hart | Kortrijk | E. Carpentier | Kuurne | Sint-Vincentius | Kortrijk | Sint-Carolus | Kortrijk | Aurélys
 - Zorggroep Heilig Hart | Beveren-Leie | De Gavermeersen | Deerlijk | Zorgcampus 't Huis | Kortrijk | Sint-Jozef | GVO
 Moorsele | Meulenbroek | Hamme | Zuiderlicht Mariakerke | Gent | Site Mariahuis | Gavere | Domino | Gent | Sint-Pieter
 | Lochristi | Veilige Have | Aalter | Sint-Eligius | Lochristi | Hofstede | Sint-Niklaas | Hof ter Schelde | Antwerpen | De
 Nieuwe kaai | Turnhout | Lindelo | Lille | De Pelikaan | Deurne | Onze Lieve Vrouw van Troost | Zandhoven | Paradijs Lier |
 Lier | Immaculata Edegem | Edegem | Ten Weldebrouc | Willebroek | Koning Albert 1 | Dilbeek | Heilig Hart | Grimbergen
 | Sint-Augustinus | Halle | Edouard Remy | Leuven | Martinas | Merchtem | Zevenbronnen | Landen | Eyckenborgh | Gooik
 | Sporenpark - Korian | Beringen | Ocura Beringen | Beringen | Sint Elisabeth - Bergalim | Hasselt | Clarenhof | Hasselt |
 Maasmeander | Maasmechelen | Ter Meeuwen | Oudsbergen | Perrehof | Peer | Het Dorpvelt & H. Catharina | Zonhoven

Herschilderingen is een samenwerking van Alzheimer Liga Vlaanderen en Listen to Your Art vzw, Abby Kortrijk, Museum
 voor Schone Kunsten Gent, Kasteel van Gaasbeek, Rubenshuis Antwerpen, Bruegelmuseum Peer en DHL.